

Tompa Mihály

Tompa Mihály (Rimaszombat, 1817. szeptember 28. – Hanva, 1868. július 30.) magyar költő, a népi-nemzeti irodalmi irányzat egyik legjelentősebb képviselője, református lelkész, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja (1858).

Családja, felmenői

Első ismert őse János és fia, Mihály, azután István, akik I. Lipót királytól a velük valószínűleg rokonságban levő Tóth György révén 1665-ben nyertek nemességet; oklevelüket Borsod vármegyében, Ónodon, 1668-ban hirdették ki. A Tompa nemzetség csakhamar két ágra szakadt, borsodi és hevesi ágra. Előbbiből vármegyei tisztviselők is lettek, míg utóbbi szegény sorsú maradt. A nemesi oklevélben említett Mihálynak egyik unokája, István, Tiszatarjánból Igricibe költözött és kilenc gyermeke közül a negyedik, György, volt költőnk nagyapja. 1769. szeptember 3-án született; húsz éves korában vette feleségül Tóth István igrici lakos leányát, Katalint. Tompa György hetven, neje hetvennégy éves korában halt meg. Tompa György szerény vagyontól örökölt, egy kis alacsony házat a néhány hold földet. A "gyalogok" lenézett osztályához tartozott, mivel lova s kocsija nem lévén, gyalog járt. Hat gyermeke közül a második és első fiú, Mihály, 1794. szeptember 27-én született. Míg öccsei, István, János és András, otthon az ősi telken földműveléssel foglalkoztak, Mihály csizmadia mesterségre ment és megvált az apai háztól. Vándorlása közben Rimaszombatba került, ahol meg is telepedett. 1817. július 19-én megnősült, feleségül vette Bárdos János és Jakab Erzsébet leányát, Zsuzsannát. Az új pár nagyon szegény sorsban élt: kicsiny, egyablakos, mestergerendás udvari szobában lakott, s itt született költőnk 1817. szeptember 28-án és két nappal később keresztelték. Testvére, József 1822-ben született. Cselédként dolgozó édesanyja röviddel öccse születése után tüdővészben elhunyt, apja pedig nem törődött vele tovább.

Fiatalkora

Ezután apai nagyapjához került, Igricire. Itt töltötte gyermekéveit, ezen a változatos tájon és színmagyar nép között oltódott lelkébe a természet szépségei iránt való rendkívüli fogékonyság és a magyar néplélek szeretete és ismerete. Itt járta az elemi iskolát, s tanítója, Bihari György felismerte benne a tehetséget, és a község földesurai, a Szentimrey család pártfogásába ajánlotta. Az ő segítségével Tompa 1832 őszén a sárospataki kollégiumba kerülhetett, ahol mint szolgadiák tanult. A tanulóideje nagy nélkülözések közt folyt, de mindig jeles eredménnyel. Egy ízben, részint anyagi szükségből, részint egyik tanítójának méltatlan bánásmódja miatt, elhagyta Sárospatakot és elment a református kollégiumokba

akkor dívott szokás szerint falusi preceptorságra. 1837-1838-ban segédtanító volt Sárbogárdon, de visszavágyott és 1839 márciusában vissza is ment a kollégiumba, ahol rendre elvégezte a bölcsészeti tanfolyam után a szintén két-kétéves jogi és teológiai tanfolyamot is, hogy akár világi, akár egyházi pályára mehessen. A pataki diákélet egyaránt táplálta kedélyét is, szellemét is.

A költői tehetséggel és képzelettel megáldott Tompa múzsája csakhamar megszólalt, lírai költeményeket, románcokat írt, eleinte még az *Athenaeum* költőinek modorában, majd regéket is, némileg már a maga hangján. Első költeménye a *Mohos váromladékon* című románc 1841-ben jelent meg az *Athenaeumban*, tehát egy évvel Petőfi fellépte előtt, s ezután szívesen látott vendégek voltak ebben a lapban az ő formailag gondos, tartalmilag nemes költeményei. Nevét már ezek a művek kezdték ismertté tenni, pedig tehetségének sokkal sajátosabb alkotásai voltak népregéi, amelyeket ugyan később adott ki, de még a kollégiumi évei során megírt. A közönség szívesen fogadta mind az új tárgykört, mind az új sajtóságokkal fellépő költőt. E gyűjtemény *Népregék, népmondák* címen 1846-ban jelent meg. A költő különben még mint kollégiumi hallgató bocsátotta ki az előfizetési felhívást.

1838-tól 1844-ig végezte felsőbb tanulmányait: bölcsészetet, jogot és teológiát. Egész pályájára kihatott az az ismeretség, amelyet ekkortájt kötött Szemere Miklóssal és Kazinczy Gáborral. 1845-ben befejezván kollégiumi tanulmányait, egyelőre nevelői állást vállalt, amire Eperjesre meghívták. Ott tartózkodása alatt lépett baráti viszonyba Kerényi Frigyessel, a fiatal lírikussal és ismerkedett meg a pár év alatt országos hírűvé emelkedett Petőfi Sándorral személyesen, akit már 1847-ben költői levéllel keresett föl a bártfai fürdőről. E találkozás emlékéét őrzi hármuk költői versenye az erdei lakról. Nevelői állását még abban az évben elhagyta, hogy Pestre menve, népregéi kinyomtatására felügyeljen, írakkal ismeretséget kössön és ügyvédi vizsgájára készüljön. Járt az egyetem jogi előadásaira, de még többet íróbarátai közé. Vérhányás miatt egy ideig súlyos betegen feküdt a Szent Rókus-kórházban 1846. február 25. és március 11. között, és későbbi hipochondriája már ekkor kerülni kezdte a különben erős testű és jó kedélyű fiatal férfit; a kórházban írta több szép verse közt a *Télen-nyáron* kezdetű ismert népdalát. Verseit a szerkesztők szívesen látták, s ő egyik tagja lett a Tízek társaságának. Petőfi hatására fokozott érdeklődéssel fordult a népköltészet felé.

Tompa 1847 késő tavaszáig maradt a fővárosban. Még 1846-ban megírta és az év végén beküldte *Szuhay Mátyás* című költői elbeszélését a Kisfaludy Társaság emlékezetes pályázatára, amelyen 1847 elején a pályadíjat Arany János *Toldija* nyerte el. A *Szuhay Mátyás* ekkor dicséretben és külön jutalomban részesült és az év folyamán a Kisfaludy Társaság pályaművei közt megjelent. Aranynak eme diadalával egyszerre kiegészült az ifjú nagy költők triumvirátusa (Petőfi, Tompa, Arany). Tompát a Kisfaludy Társaság 1847 elején tagjává választotta, aki székét még ugyanebben az évben elfoglalta *A vámosújfalusi jegyző* című költői elbeszélésével. Ugyanezen évben adta ki egyes költeményeinek első, már válogatott gyűjteményét, *Tompa Mihály versei* címmel (Pest, 1847).

A szabadságharc idején

Pályájának ebben az évben véget is ért bohém korszaka. 1847 tavaszán Beje Gömör vármegyei község református gyülekezete meghívta lelkipásztorául, ő elfogadta a meghívást és ezzel megtalálta azt a pályát, melyen holtáig megmaradt. Hívei, valamint a község és vidék előkelő családjai megbecsülték a derék papot és neves költőt, aki szerette hivatását és boldog lett volna vele, ha testi szenvedései és az ország válsága és szerencsétlensége bánatba nem döntötték volna.

1848-ban betegeskedése és szembaj bántotta, és orvosi tanácsra Gräfenbergbe ment üdülni. Mikor hazaért, már kitört a szabadságharc, s ő a gömöri önkéntesekkel szintén a háborúba

sietett és ott működött mint tábori lelkész, s jelen volt a schwechati ütközetben. A lázas időket nem kísérte lantja zenéjével; e napoknak Petőfi volt a költője, az ő hazafi-költészetének csak azután érkezett el ideje. Az 1848. márciusi forradalom után indult *Nép Barátja* (Vas Gereben és Arany János lapja) munkatársa volt. Ebben az évben Petőfivel való barátsága megszakadt. 1847-ben Arany és Tompa levelezni kezdenek egymással, azonban 1852-ig nem találkoztak személyesen.

1849 elején a jövedelmezőbb keleméri lelkészségre hívták meg, ahol elfogadván állását, május 1-jén nőül vette Soldos Emíliát, egy nemesi ház leányát, akivel holtáig a legpéldásabb szeretetben élt.

Az 1850-es évek

A szabadságharc még ebben az évben elbukott, s az országos gyász lelke mélyéig megrendítette a melankóliára hajló költőt, aki jobban tudott hangot adni a bánatnak, a sajnó fájdalomnak, mint a harci mánornak, s ekkor, az önkényuralom éveiben bontakozott ki patrióta költészete a maga erejében és hatásában. Ekkor írta hazafias allegóriáit, amelyekben a maga képekben gondolkozó, szimbolizáló, szemléletes módja szerint szólt a nemzethez, kifejezve gyászát, erőt, bizalmat, reményt csepegtetve lelkébe. Ezen burkolt jelentésű költemények, leginkább kéziratban, országszerte elterjedtek (*A gólyához*, *A madár*, *fiaihoz* stb.), s amíg a hatalom emberei kevésbé köthettek beléjük, az igaz magyar szív megérezte mondanivalójukat. Rövid hallgatás után nyilvánosan is fellépett a *Hölgyfutárban* és a Szilágyi Sándor által szerkesztett *Pesti Röpívekben*, *Forradalmi Emlékekben* stb., de nemsokára fájt neki a hang, kerülni kezdte a lírát, s inkább menekült a valóságtól távolabb, a regék világába. A népregék sikere is indította erre, s egy újabb ösvényre lépett, a szimbolikus költészetnek ama terére, amely az általános emberi érzéseket és lelki állapotokat a növényvilág egyes példányaival jelképezi: virágregéket írt. Ebbe az irányra német példák vonzották, s e nemű költeményeiben felbukkan a túlzott szentimentalizmus is, de az még inkább kedélyében leli magyarázatát, mint a német hatásban. Írt emellett regéket is, a régi népregék folytatásaképpen.

1850. március 10-én született meg első kisfia, Kálmán, akit ő maga keresztelt meg, majd 1853. január 13-án második fia, Géza. 1852-ben Kelemérről Hanvára hívták meg, s családjára való tekintettel elfoglalta ezt az állást. Itt maradt aztán haláláig, hiába kínálták meg a legnépesebb és leggazdagabb alföldi református egyházközségek lelkészi állásával. Szülővármegyéje megszokott vidékén élte le életét, nem fényes sorsban, de függetlenül és a természetnek ama változatosabb képei közt, melyekhez annyira vonzódott.

A családi örömet gyász váltotta, egy-egy gyermekének halála, s maga is sokat szenvedett betegség miatt. Névtelenül feladták *A gólyához* című és egyéb hazafias versei miatt; házkutatást tartottak nála, irományait lefoglalták (egy részüket sohasem kapta vissza), magát Tompát pedig 1852. július 6-án letartóztatták és a kassai haditörvényszék elé idézték, ahol 6 hétig zaklatták és végül anélkül, hogy ügyét elintézték volna, hazabocsátották. A következő év elején, februárban ismét beidéztek és ezúttal nyolc hétig tartották ott, míg 1853. április 3-án végleg fölmentették.

Mivel neje beteg is volt, a családja miatt ekkortájt kiállott rettegés nyoma örökre megmaradt lelkében. Még megrendítőbb hatással volt rá második, már öt évet megélt fiának halála; lelkének ez a sebe sohasem gyógyult be. De érzése világa mindezzel mélyült és Tompa költészete egyre tartalmasabbá, nemesebbé, szívhez szólóbbá vált, a képzelet és érzés szövetsége, a hazafi- és az egyéni érzés egysége, a gondolat és forma összehatása ekkor vált szellemében a legteljesebbé. Dalai, ódái, allegóriái az ember érzésvilágának a melankólia alaphangulatán belül egész gazdag változatát nyújtották; a fájdalom, a lemondás, a remény, a

hazafias és a családi érzések, a természetérzés, az elmúlás tragikuma a legmélyebb hatással nyilatkoztak meg műveiben.

Arany János 1855 augusztusában felkereste Tompát és hat hetet töltött el családjával Hanván. A két költő - mint Arany László írja - ez idő alatt folyvást együtt volt s kölcsönösen felvidították egymást; sok kellemes órát töltöttek, bohóskodtak, adomáztak, faragták a leoninus-verseket. Együttlétük örömét ugyan megzavarta némileg a Felvidéken dühöngő kolera, bár szerencsére Hanvát elkerülte; azonban emiatt Murány várát már nem nézhették meg. De több kisebb-nagyobb kirándulást tettek a Sajó völgy vidékén, meglátogatták Lévay Józsefet Diósgyőrött, Szemere Miklóst Lasztócon, az Aggteleki barlangot, amikor is Arany János Tompa viseltes ruháiban jóleső derűséget keltett a két költő családja és más látogatók előtt; megfordultak Sárospatakon, ahol a tanuló ifjúság szerenáddal tisztelte meg őket; ellátogattak az ózdi vasgyárba, a széki pusztára özvegy Recsky Benedeknéhez, a szalánci váromokhoz, Széphalomra, Borsiba, Bánfalvára Kazinczy Gáborhoz és Sajókazára Vadnay Rudolphoz. A személyes ismeretség és a sok kedves emlék csak erősítette és mélyítette a két költő és családja barátságát, egymás iránti szeretetét, amely a sírig tartott.

Kazinczy Ferenc emlékezetére írt költeménye, amellyel a [Magyar Tudományos Akadémia](#) pályadíját nyerte el 1859-ben, az 1850-es évek végének hangulatát épp olyan megkapóan kifejezi, mint régebbi költeményei az elnyomatás panaszát. A Magyar Tudományos Akadémia 1858. december 15-én levelező tagjává választotta.

Utolsó évei

1864 vége felé úgy érezte, hogy testi ereje is megrendült. Eleinte régóta kínzó [aranyeres](#) bántalmainak tulajdonította levertségét, mellfájását, szívdobogását, amelyet nehéz, fojtó légzés súlyosított. Lábai dagadni kezdenek, s erős szaggatás kínozza. A következő tavasszal többször berándult Putnokra Hőke orvoshoz, aki tőle telhetőleg igyekezett a szenvedő sorsán javítani, úgyhogy a nyáron valamennyire könnyebben érezte magát a költő. Közben dr. Kovács Sebestyén Endre orvossal, egykori tanuló társával is közölte baját ő is, Hőke is; ugyanez évben, szeptemberben pedig Pesten járván Tompa, más orvosokkal is tanácskozott. Arany Jánosnál szállt meg, akivel utoljára ekkor töltött el néhány napot. Később keveset dolgozhatott és a papi teendőktől is el kellett tekintenie.

Többé nem látta Tompa a fővárost. Hiába az orvosok tanácsa, segélye, gyógyszer, fürdő: a költő ereje folyvást hanyatlott, kedélye mindig jobban elkeseredett, lelki egyensúlya mind kevesebbszer tért vissza. *"Ez, barátom - írja Szemere Miklósnek 1866. február 28-án - dantei tollra való sors és állapot. Elmélkedni, olvasni, írni nem vagyok képes, még kártyázni se; nincs nekem semmi a földön, csak az iszonyú gyilkoló idő, melyben mire és hová lenni nem tudok."* Anyagi helyzetén Arany segített, aki az Írói Segélyegyletben kétszáz forint kamat nélküli kölcsönt eszközölt ki számára. Tompa tizenhárom hónap alatt húsz orvossal vizsgáltatta meg magát, végül 1866-ban Bécsbe ment Skoda orvostanárhoz, aki megállapította nála a szívtágulást. Kétségbeesetten tért haza, s ettől foga élete valóságos haldoklás volt. Az utolsó télen írt leveleiben sorra elbúcsúzott barátaitól. Az akadémia 1868 márciusában egyhangúlag az ő költeményeit koszorúzta meg nagy jutalmával. Ez volt utolsó öröme, 1868. július 29-én elhagyta eszmélete, majd másnap, július 30-án délutáni négy órakor hunyt el Hanván. Temetése augusztus 2-án volt. Szentpéteri Sámuel, a költő jó barátja mondott imát és gyászbeszédet, s a Gömör vármegyei református tanítóegyesület énekkara zengte Soós Miklósnek ez alkalomra írott énekét, a sírnál pedig Csízi János, Tompa utolsó káplánja tolmácsolta a közfájdalmat.

Jellemzése

Általában Tompa született szónoki tehetség volt. Nagyobb alkalmaknál az ünnepély méltósága oly kifejezést nyert szavaiban, amely sohasem tévesztette hatását, megragadta a hallgatóságot szíve mélyén és sokáig fogva tartotta. Ő magát így jellemzi Arany Jánoshoz 1854. december végén írt levelében: *"Én itt híres, divatos pap vagyok, tán derék is; de ezzel még igen kevés van mondva; csak azt jelenti, hogy a többi tán olyan sincs. Hangom monoton, imádkozni egyáltalában nem tudok, nincs abban semmi kenet, semmi buzgóság; tudj' az Isten! szegyenlek olyan Istent lábánál lehúzó tempókat és hosszú farizeus képet csinálni imádság közben, mint soktól látom. Azt azonban meg kell adni, hogy könnyen papolok, mindig könyv nélkül, mi egyszersmind azt is teszi, hogy a predikáció soh' sincs velem a templomban. Improvisálni a csalásig tudok; nyelvem jó, pereg mint az orsó, de akkor nagyon sietek; és igazán néha olyan jól beszélek, hogy szinte sajnálom, hogy az egész beszéd elvész".*

Költészete, és hatása

Tompa nevezetesebb költőink egyike, akit a közvélemény, magukkal az illető körökkel, Petőfi Sándor és Arany János méltó társául tekintett. Tény, hogy a magyar nemzeti költészetnek népies alpból kifejtésében velük együtt és párhuzamosan működött és erőre nézve legjobban megközelítette őket ezen irány többi követői közt, anélkül, hogy akár Petőfi tüzevel és eredetiségével, akár Aranynak alkotó hatalmával és művészetével össze kellene mérni az ő nagy tehetségét. Előbb lépett fel náluk, lassabban fejlődött, de mindvégig emelkedett. Elsősorban lírai költő volt, még elbeszéléseiben is örömet enged az alanyiságnak, a drámában és szépprózában nem tett jelentékeny kísérletet. Így szűkebb körben maradt, de e körben a műformának és hangnak nagy változatosságával dolgozott. A népies elem nála mint anyag is, mint forma is nagy szerepet játszik, de nem olyan határozott irány az nála mint Petőfinél vagy Aranynál és korántsem próbálja a költői stílus nemzeti elemeit olyan öntudatos művészettel kiképezni, mint Arany. Mindazonáltal egész érzése világában és eszmekörében sokkal valóságosabb és magyarosabb, mint [Vörösmarty Mihály](#) kortársai, akiknek iskolájából hamar kibontakozott. Igaz és mély érzéssel és erős képzelettel rendelkezett, melyhez egyre erősödő formaérzés járult. Legkedvesebb motívumai az általános emberi érzések, a természet, a vallás, a család, a barátság, a haza, a sors, a múlt hatása az emberi kedélyre; mindezekben az uralkodó hang, melyre sokszor vidám humorából is mindig visszatér, a mélabú. Képzelete tele van a természet eleven szemléletével, legszívesebben az elmúlás képei körül időzik és az emberi dolgoknál a néphagyományok körül, melyek szintén a múlttól beszélnek. Vallásos érzése, mely sokszor bibliai hangon szól hozzánk, természetszeretete és hazafi-érzése tették a legerősebb hatást a közönségre s az ezeken végigrezgő mély elégikus hang. A növényi, állati élet és a hegyi táj költészetét egy magyar költő sem magyarázta nála érzőbb lélekkel. Híresek voltak reflexiói és leírásai, többek közt síri képei. Az általános emberi érzések sajátos kifejezésével és a magyar népszellem rajzával alapította meg kedveltségét, de legnagyobb költői hivatását az 1850-es években teljesítette, amikor az elnyomott nemzet hangulatát lírikusaink közt ő fejezte ki leghívebben.

Sokáig Petőfi és Arany egyenrangú társaként élt a nemzet irodalmi tudatában. Először Petőfi hirdette, hogy ők hárman együtt képviselik a népi költészetet. Idővel eldőlt, hogy Tompa csak a szegényebb harmadik a két nagy költőbarát mellett. Néhány szép verse mégis jelentőssé vált az utókor számára: megmutatja a költő küzdelmét a nemzetért, szabadságért és az igazmondás jogáért. Némelyik tájversében, elégiájában méltó társa egészében véve nagyobb horderejű pályatársainak.

Életének két legsikeresebb műve *A madár, fiaihoz* és *A gólyához* című költemények.

Életében jelentek meg a felsoroltakon kívül a következő munkái: *Regék, beszélek* (Miskolc, 1852); *Virágregék* (Pest, 1854, 1856 és 1868-ban is); *Verseinek* második kötete (u. o. 1854). Majd *Összegyűjtött Versei* (6 kötet, u. o. 1858-63); *Legújabb költeményei* (u. o. 1867). Három gyászbeszédén kívül megjelentek tőle: *Egyházi beszédek* (3 füzet, Miskolc 1859-67) és egy vallásos könyv: *Olajág* (elmélkedések, fohások, imák, hölgyek számára olvasó- és imakönyvül, Pest, 1867), a protestáns nők kedvelt imádságos könyve. Halála után két évvel jelentek meg: *Tompa Mihály összegyűjtött költeményei*, kiadták barátai, Arany János, Gyulai Pál, Lévay József és Szász Károly (6 kötet, u. o. 1870). Újabb teljes kiadásuk 1884-ben jelent meg négy nagy kötetben Lévay József gondozásában.

Álneve: Rém Elek.

Emlékezete

Szobrot emeltek neki Rimaszombatban és Sárospatakon, Hanván pedig monumentális [obeliszket](#) állítottak sírjára.

Szülőházát Rimaszombatban 1893-ban emléktáblával jelölték meg; álló szobrát, melyet Holló Barnabás készített, Rimaszombat városában 1902. június 4-én leplezték le. Kisebb emléket (két méter magas piramis alakú kőrakást) Feketehegyen is állított 1868-ban a fürdőző közönség, Tompa 1866-os ott időzése emlékére.

Az ő nevét viseli a rimaszombati Tompa Mihály Alapiskola és a Tompa Mihály Vers- és Prózamondó Verseny.

Acélmetszetű arcképe 1857-ből, rajzolta Barabás Miklós, metszette J. Axmann és J. Benedict, névaláírással; könyvomat: rajzolta Barabás 1855-ben, nyomtatta Reiffenstein és Rösch Bécsben.

Munkái

- Épregék és népmondák. Pest, 1846.
- Szuhay Mátyás. U. ott, 1847. (Költői pályaművek)
- Tompa Mihály versei. I. kötet. U. ott, 1847. II. kötet. Kiadta Freibeisz István. U. ott, 1854 (Ez két kiadásban)
- Virágregék. Kiadta Freibeisz István. U. ott, 1854 (2. bőv. kiadás 1856. 3. kiadás 1863. 4. k. 1868. U. ott, 5. k. színnyomatú címképpel. Bpest, 1877, 6. k. U. ott., 1883. 7. k. 1888., 8. 28. akvarell-virágképpel Demeczky-né-Volf Irmától. U. ott, 1900. Ezzel a 25 ezredik példány jutott forgalomba).
- Két halotti beszéd: 1. A halál mint az élet bírálata. 2. A nő helye s hivatásának szépsége és fontossága. (Szathmáry Király Pál és Draskóczy Sámuelné felett). Miskolc, 1855.
- Hűség. Halotti beszéd b. e. özvegy Molnár Károlyné született Dobfeneki Syposs Lidia asszony gyászünnepélyén. Sajó-Kazán, júl. 9. 1855. U. ott, 1855.
- Mit örököl a haza nagy fiai után? Halotti beszéd boldog emlékezetű Széki gróf Teleki József felett. U. ott, 1855. (Két kiadás)
- Tompa Mihály versei. Pest, 1858. Öt kötet. Acélmetszerű arcképpel. (I. és II. kötet külön kiadása: Dalok és románczok c. U. ott, 1860)
- Egyházi beszédek. Kecskemét, 1859, 1864, Két füzet.
- Regék és népregék. Pest, 1866.
- Újabb költemények. U. ott, 1866, Két kötet.
- Tompa Mihály legújabb költeményei. U. ott, 1867.

- Olajág. Elmélkedések, fohászok és imák. Hölgyek számára olvasó- és imakönyvvül. U. ott, 1867. (2. kiadás és zsebkiadás. U. ott, 1869, 3. k. Bpest, 1883, 5. k. 1989, uo.)
- Halotti emlékbeszédek, néhány utófohászszal. Miskolc, 1867.
- Egyházi beszédek. U. ott, 1864, Két füzet. (1. 2. kiadás. U. ott, 1870)
- Tompa Mihály összegyűjtött költeményei, életrajzzal, arcképpel és jegyzetekkel. Kiadják Arany János, Gyulai Pál, Lévy József és Szász Károly. Pest, 1870. Hat kötet. (Külön: Lyrai költeményei 3 kötet; Elbeszélő költeményei 3 kötet. U. ott, 1872. és Bpest, 1886. Négy kötetben és 1890; egy kötetben 1894, illusztrált díszkiadás 1894. U. ott)
- Versek vegyes tartalommal (1863). Legújabb költemények (1867). Új kiadás. U. ott, év n. (A magyar nemzet Családi Könyvtára CXVIII.)
- Ünnepi egyházi beszédek. Alkalmi és közönséges egyházi beszédek. Sajtó alá rendezte S. Szabó József. Miskolc, 1898. és Bpest, 1901. (Tompa M. reliquiái I. és II. kötet. Ism. Prot. Szemle 1899.).
- Népregéi 1844-1860. Bpest. (Olcsó Könyvtár Új sorozat 1133-1135.)
- Regéi. 1845-1860. Bpest. (Olcsó K. Új sorozat 1139-1141.).
- Tompa Mihály munkái. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Lévy József. U. ott, 1902-1905. Fénynyomatú arcképpel. Négy kötet. (M. Remekírók 37-40.)
- Tompa Mihály válogatott költeményei. Az ifjúság számára összeválogatta dr. Lengyel Miklós. T. M. életrajzával. U. ott, 1904. Fametszetű arck. (Kis Könyvtár 65., 66.)

Ezekon kívül verseiből, népregéiből több részletes és apróbb kiadás jelent meg a Magyar Mesemondó és Historiák című gyűjteményekben.

Kiadatlan és hátrahagyott költeményeit közölték: Igazmondó 1871. 9. Ung 1876. 6., Pesti Hirlap 1879. 214., 1880. 158., Egyetértés 1880. 157., Figyelő IX. 1880., XXVI. 1889., Fővárosi Lapok 1893. 267., 1894. 46., Rábaközi Ujság 1897. 5., Irodalomtörténeti Közlemények 1893., 1897., Keszthelyi Hirlap 1898. 1., Rozsnyói Híradó 1898. 4., Vasárnapi Ujság 1899. 12., Budapesti Napló 1899. 101. sz. Leveleit: Életképek 1848. II., Ország-Tükre Naptára 1863., Protestáns Egyházi és Iskolai Lap 1878. 34., 35. sz.; Dömötör János munkái. Bpest, 1878. 204. l., Figyelő X. 1881., Kolozsvár 1889. 269., Rozsnyói Híradó 1872. 35., 1876., 28., 29., 1890. 36., Zemplén 1890. 31., Sárosmegyei Közlöny 1891. 3. és 4. köv. sz., Szabadság (Miskolcz) 1895. 15. sat. sz., Mezőtúr és Vidéke 1896. 27. és köv. sz., Vasárnapi Ujság 1899. 12. sz., 1902. 24. sz. Budapesti Hirlap 1907. 9. sz. Kéziratban vannak levelei a Magyar Tudományos Akadémia levéltárában és a Magyar Nemzeti Múzeum kézirattárában.

Kéziratcsomagot lepecsételve hagyott hátra, melyet a premontrei rend jászói konventjében helyeztetett el. (L. Figyelő 1872. és Századok 1872. 495. l.).

Forrás

https://hu.wikipedia.org/wiki/Tompa_Mihály